

Araştırma Makalesi • Research Article

Guhertin û Tehrîfat di Kilamên Dengbêjan de: Mînaka “Ez Gul im Gula di Zinêr de”*

Dengbej Şarkılarında Değiştirme ve Tahrifat: "Ez Gul im Gula Di Zinêr de" Örneği

Alteration And Distortions in Dengbêj's Songs: Example "Ez Gul im Gula Di Zinêr de"

Tekin Çiççi^{a,**}, Serdar Öztürk^b

^a Dr., Hacı Hamdiye Özdemir Ortaokulu, Mardin, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-1003-1711

^b Araştırmacı,

ORCID ID: 0000-0003-4265-4814

AGAHİYÊN GOTARÊ

Rabirdüya Gotarê:

Dîroka serlêdanê: 26 Mijdar 2020

Dîroka sererastkirinê: 13 Berfenbar 2020

Dîroka pejirandinê: 16 Berfenbar 2020

Bêjeyên Bijarte:

Kilamên Dengbêjan,

Tehrîfat,

Reso,

Şakiro,

Huseyno

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmiş:

Başvuru Tarihi: 26 Kasım 2020

Düzeltilme Tarihi: 13 Aralık 2020

Kabul Tarihi: 16 Aralık 2020

Anahtar Kelimeler:

Dengbej Şarkıları

Tahrifat,

Reso,

Şakiro,

Huseyno

ARTICLE INFO

Article history:

Received 26 November 2020

Received in revised form 13 December 2020

Accepted 16 December 2020

Keywords:

Dengbej songs,

Distortion,

Reso,

Şakiro,

Huseyno

KURTE

Dengbêj, berdevkên çanda devkî ya Kurdan in. Gelek dengbêj ji çanda xwendin û nivîsandinê bêpar in. Ev ji rê li ber jibîrkirin, guhertin û texrîfata li ser kilaman vedike. Mebesta vê xebatê ew e ku texrîfat û guhertina li ser kilaman di mînaka "Ez gul im, gula di zinêr da" de li ber çavan raxin. Heman kilam ji Reso, Şakiro û Huseyno hatiye guhdarkirin û deşifrekirin. Şîroveya her sê dengbêjan ji aliyê naverok û teşeyê ve hatiye berawirdkirin. Wekî encam, mirov dikare bibêje ku di çanda dengbêjiyê de guhertin û texrîfata li ser kilaman di demeke kurt de pêk tê. Sedema herî mezin ji nexwendin û nenivîsandina dengbêjan e. Gava ku kilam tevî peyv û notayan neyên tomarkirin dê kilam ji eslê xwe dûr bikevin û ew çand dê bikeve bin xetereya wendabûnê.

ÖZ

Dengbejler, Kürt sözlü kültürünün sözcüleridir. Dengbejlerin çoğu okuma ve yazma bilmemektedir. Bu da şarkılar üzerinde tahrifata ve değişmelere yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, şarkılar üzerindeki tahrifat ve değiştirmeleri "Ez gul im, gula di zinêr da" örneği üzerinden ortaya koymaktır. Aynı şarkı Reso, Şakiro ve Huseyno'dan dinlenmiş ve deşifre edilmiştir. Her üç yorum, biçim ve içerik bakımından karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, Dengbej şarkılarında tahrifat ve değişim çok kısa bir sürede gerçekleşmektedir. Bunun en önemli sebebi Dengbejlerin büyük çoğunluğunun okuryazar olmamasıdır. Şarkıların nota ve sözleri ile beraber kayıt altına alınmaması durumunda ya tamamen unutulacak ya da orijinalliklerini kaybedeceklerdir.

ABSTRACT

Dengbejs are the spokespersons of the Kurdish oral culture. Most Dengbej's are not able to read or write. This causes distortion and changes in the songs. This study aims to reveal the distortions and alterations on the songs through the example of "Ez gul im, gula di zinêr". The same song was listened to and deciphered from Reso, Şakiro and Huseyno. All three comments are compared in form and content. As a result, falsification and change occur in a very short time in Dengbej songs. The most important reason for this is that the majority of Dengbejs are illiterate. If the songs are not recorded with their notes and lyrics, they will either be completely forgotten or lose their originality.

1. Destpêk

Muzîka Kurdî ji aliyê çûre û naverokê gelekî dewlemend e. Lewra em dizanin ku hîn di serdema navîn de, gelek kesan li

* Bu çalışma, 22-23 Ekim 2020 tarihlerinde Muş Alparslan Üniversitesinde düzenlenen II. Uluslararası Muş Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: tekincifci02@gmail.com

ser muzik û meqamên Kurdî berhemên hêja nivîsandine. Yek ji van Safiyûddîn Urmewî (1217-1294) ye ku wek sazûmankarê muzîka pergali (sistematik) tê pejirandin e. Urmewî, di berhema xwe ya bi navê *Kitâbu'l-Edvâr*, Şerefiyye de li ser meqamên muzîkê lêkolînan dike û wan tasnif dike (Can vd., 2002: 243). Meqamên Kurdî bandoreke mezin li ser muzîka herêmê kiriye. Gelek meqamên muzîka Rojhilata Navîn û Anadolê ku îro jî têne bikaranîn bi navê Kurdî têne nasandin. Wek mînak Acem-Kurdî, Arabân-Kurdî, Bayâtî-Arabân-Kurdî, Gerdaniye-Kurdî, Hicâzkâr-Kurdî/Kurdîlihicâzkâr, Hisâr-Kurdî, Hüseyînî-Kurdî, Kurdî-aşîrân, Kurdîli Çargâh, Nevâ-Kurdî, Zemzeme-Kurdî hwd. Tê zanîn ku gelek muzîka hunerî ya Tirkî hîmê wê li ser meqamên Kurdî hatiye danîn. Wek meqamê Muayyer Kurdî, Hicazî Kurdî û hwd (Şenses, 2013: 23-24).

Çanda dengbêjiyê di nav Kurdan de digihêje dîroka kevnare. Izady, destpêka dengbêjiyê bi serdema hatina Ariyan ya Kurdistanê ve girêdide bale dikişîne ser nêzikatiya muzîka Kurdî, Yewnana kevin û Spanyolî. Li gorî angaştaya Izady, meqamê "Dor" ya Yewnana Kevin û "Flamenko" ya Spanyolan heman meqam in (Izady, 2011:428-429). Lêkolîner û nivîskar Mehmet Oncu, dîroka dengbêjiyê li erda Mezopotamya digihîne Sûmeriyî û bavkalên Kurdan Gutî, Qasît, Mitanî û Medan. Gaveke din jî pêş de diçe û dibêje ku rêvebirên Komegeniyîyan cara yekemîn ji bo parastina dengbêjan û sazbandan zagon derxistine û ew zagon li ser kîtabeyên berîni (kevirê pahn û şayik) nexiştandine (Oncu, 2011: 25). Lê bi qasî ku em dizanin di dîroka Kurdan de, bi wateya modern, tu dibistanên dengbêjiyê tunene. Dildarên dengbêjiyê çûne mal an civata dengbêjan. Bi mehan li wir mane, li dengbêjan guhdar kirine û hewl dane ku wekî "hostayên" xwe hinî kilam û kaideyan, meqaman bibin û bibêjin (Çifçi, 2017: 31-32).

Çanda dengbêjiyê bandora xwe li edebiyata nivîskî jî kiriye. Em dizanin ku gelek berhemên bi nav û deng hîmê wan li ser kilam û çîrokên ku ji aliyê dengbêjan ve hatine gotin danîne. Nivîskar û alimê Kurdan yê bi nav û deng, nivîskarê destana Mem û Zînê Ehmedê Xanî, di berhema xwe de dibêje ku "Min îlhama vê berhema xwe ji destana Kurdan ya bi nav û deng Memê Alan girtiye." Lê li aliyê din em dizanin ku di navbera destana Memê Alan û Mem û Zîna Xanî de gelek cihêti hene. Lêkolîner, helbestkar û nivîskar Perwîz Cîhanî di vê mijarê de weha dibêje:

"Bi dîtina min, Xanî serhatiya Memê Alan bi vê şeweya ku îro heye, guh lê nebûye. Lê Xanî bixwe jî dibêje, 'Mem û Zîn ji devê dengbêj, çîrokbêj û mêjûzanan bihistiye û nivîsiye.' Xanî, ew çîroka gelêrî bi şeweya serdema xwe nûjen kiriye." (Cîhanî, 2013: 22).

Wekî ku ji gotinên Cîhanî jî tê fêmkirin, çanda devkî guherbar. Vegêrana berhemên devkî yê wekî kilam, çîrok, lorî û hwd. li gorî dem, kes û erdnîgariyê diguhere. Ev yek jî rê li ber şaxvedana berhemên devkî vedike.

Ji ber tûnebûna teknolojiya tomarkirina dangan û nenivîsandina kilaman ya bi rêbaza notayan, mixabin em nikarin li dengê dengbêjên qedîm guhdar bikin ango kilamên wan bi halê wan yê pêşî bixwînin. Bi qasî ku tê zanîn tomara herî kevin ya kilamên Kurdî li dîroka 1912an diqewime (Yaş, 2015: 8). Digel vê yekê jî em dizanin ku çanda dengbêjiyê ji hemû cûreyên din ên muzîkê cudatir e û dengbêj wekî berdevkên dawî ên mîrateya çanda devkî ya Kurdan in. Helbet berî her tiştî divê bê zanîn ku teşeyê muzîk

û dengbêjiya Kurdî jî wekî erdnîgariya ku Kurd lê dijîn berbelav e. Ji bo gihîştina agahiyên sererast ya di derbarê muzîk û dengbêjiya Kurdî de divê li ser kevneşopiyên Kurdên li herêmên Suriye, Îran, Iraq, Tirkîyê û Ermenistanê dijîn jî lêkolînên berfireh bêne kirin (Shiloah, 2002: 62). Mirov bi hêsanî dikare bibêje ku digel hin taybetî û cîyawaziyan dengbêjî îro jî li hemû herêmên ku Kurd lê dijîn li ser piya ye û dijî.

2. Dengbêjiya Serhedê

Di warê dengbêjiyê de herêma Serhedê wekî kana zêrîn e. Li gorî herêmên din ên Kurdistanê dengbêjî gelekî li pêş e. Bi taybetî, di navbera serê sedsala 18an heta çarîka dawî ya sedsala 20an bûye cih û warê bi sedan dengbêjî. Wekî, Şêx Silê, Gula File, Evdalê Zeynikê (1803-1913), Resoyê Gopala (1902-1983), Karapetê Xaço (1902-2005), Şakiro (1936-1996), Huseyno (1936-2001) û hwd. Helbet gelek sedemên vê yekê hene. Li gorî me sedema yekemîn bandora rêvebiriyên herêmî ye. Rêvebirên wekî Kor Huseyîn Paşa, Sûrmelî Memed Paşa û hwd. her gav di civatên xwe de cihekî hêja dane dengbêjan. Li wan xwedî derketine. Bi dengbêjî û dengxweşiya wan serbilind bûne. Sedema duyemîn jî erdnîgarî ye. Lewra herêma Serhedê, ku ji bakurê Sêrtê dest pê dike û herêma Bedlîs, Muş, Bîngol, Van, Agirî, Qers û Erziromê dide ber xwe û heta sinorê Îranê diçe, sar e. Xwediyê zivistanên dirêj e û derfetên çandîniyê gelekî kêman in. Piraniya gel bi sewalvaniyê debara xwe dike. Ew yek jî dihêle ku dem û derfetên şevbihêrkên dirêj ên payîz û zivistanê pêş bikevin. Dema ku em tunebûna teknolojiyê û derfetên çûn û hatinê jî bidin ber çavan dê rewş baştir were fêmkirin. Di rewşeke weha de çîrokbêjî û dengbêjî dibe yekane derfeta şahî û bextewrariya gel. Lêkolîner Ahmed Aras, pêşketina dengbêjiya Serhedê bi du sedemên sereke ve girêdide: Welatê jêr (Diyarbakir, Mêrdîn û Riha û hwd.) nêzikî sinorên Ereban in. Ji ber vê yekê jî di çand û hunerê de di bin bandora Ereban de mane lê Serhed ne wisa ye. Ya duduyan, welatê jêr pergala rêvebirîya feodalîteyê pir hişk bûye û bandora romê zêdetir bûye lê li Serhedê rêvebirên wê demê bêtir Kurdewarî jiyane û nîrx û rûmete hêja dane dengbêjiyê û dengbêjan (Aras, 2010: 36-39).

Îro, bi taybetî di nav Kurdên Kurmancîaxêf de dengbêjê herî navdar ku tê zanîn Evdalê Zeynikê ye. Li gorî lêkolînên Ahmed Aras, Evdal di sala 1803an de li gundê Cemalvêrdî yê Eyntabê (Dûtax) hatiye dinyayê. Navê bavê wî Mistefa, navê diya wî jî Zeynê ye. Evdal hîn di temenê xwe yê piçûk de çûye civat û şevbihêrkên gund û li dengbêj û çîrokbêjan guhdarî kiriye lê heta sih saliya temenê xwe bi xwe kilam nesitrane (Aras, 2013: 25-26). Piştî ku nav û dengê wî belav bûye Sûrmelî Memed Paşî gazî wî kiriye. Bi dengbêja Sûrmelî Memed Paşa Gulê ya File re ketiye lecê. Zora wê birîye. Piştî vê lecê bûye dengbêjê Sûrmelî Memed Paşa. Piştî ku Sûrmelî Memed Paşa di şerê Qozanê de (1865-1866) de bi pêvedana marekî dimire, Evdal jî vedigere gundê xwe û êdî dengbêjiya kesî nake; nakeve bin baskê tu axa û began. Di sala 1913an de li gundê Qanciya, ku gundekî Navçeya Qereyaziyê yê Erziromê ye, dimire. Wî li wir vedişêrin (Yaş, 2015: 23). Em ji lêkolînên Ahmed Aras jî fêm dikin ku beriya Evdalê Zeynikê jî li herêma Serhedê çanda dengbêjiyê bi nav û deng e.

Dengbêjî wisa bi bandor e ku gelek kesên ku ji nijadên din in lê di nav Kurdan de dijîn jî dengbêjî kirine û bi Kurdî strane. Wekî Gula File, Ferzê, Karapetê Xaço (1902-2005),

Aram Xaçatoryan (1903-1978), Komîtas Vartapet (1869-1935), Hovannes Badalyan (1924-2001) û Aramê Melikyan (Tigran) (1934-2009) (Oremar, 2015: 44). Di derbarê Gula File de agahiyên zêde di dest me de nîn in. Bes em dizanin ku beriya Evdalê Zeynikê wê dengbêjiya Sûrmelî Memed Paşa kiriye û ew û Evdal ketine lecê. Kilamên şeran di nav çanda dengbêjiyê de cihekî taybet digrin. Wisa girîng e ku di nav dengbêjan de hostatiya dengbêjan di gotina van kilaman de diyar dibe. Baweriyê wisa heye. Di nav Kurdan de, di warê sitrandina kilamên şeran de, hosteyê herî mezin yê sedsala bîstan, Karapetê Xaço (1902-2005) tê hesibandin. Xaço, kilamên şerên nav eşîrên Kurdan bi hostatî hûnandiye. Mirov dikare bibêje ku Xaço, bi vî rengî ji dîroka Kurdan ya nenivîsandî re daneyên girîng hiştiye (Çifçi, 2015:2).

Dema ku behsa dengbêjiya Serhedê bê kirin bê guman divê bi çend rêzikan be jî, behsa Radyoya Erîvanê û xebatên Kurdên Qefqasyayê jî bê kirin. Lewra, gelek dengbêjên ku di radyoya Erîvanê de kilam gotine, an jî Serhedê ne an jî di bandora dengbêjên Serhedê de mane. Weşana Kurdî ya li radyoya Erîvanê di sala 1955an de dest pê kiriye û heta îro jî didome. Ev radyo li hemû herêmên Kurdistanê weşanê dike (Ağcakulu, 2012: 57). Digel ku dema ku ji Kurdî re hatiye veçetandin hindik bû jî (ji 15 deqîqeyan dest pê dike, dem bi dem diguhere û heta bi saet û nîvekê dirêj dibe) ji bo parastina çanda Kurdî ya devkî, bi awayekî dijîtal (sêlik, şerîd û band) dibe zêrê zer. Bi keda xebatkarên radyoyê dengê bi dehan dengbêjên Kurd li dinyayê belav dibe. Bi xêra wan tomarên ku wê demê hatine kirin, dengê dengbêjên wekî Şeroyê Biro, Karapetê Xaço, Eslîka Qadir, Fatma İsa, Xana Zazê, Meyremxan û bi dehan dengbêjên din, gihêştîye roja îro (Çifçi, 2015: 57). Gelek kilamên ku îro bi nav û deng in, cara yekemîn di Radyoya Erîvanê de hatine gotin û bi vî rengî li her devera ku Kurd lê dijîn belav bûne. Wekî Filîtê Quto, Lawikê Metînî, Mîho, Heso û Nazê û hwd (Kevirbirî, 2009: 20).

Xebatên Kurdên Qefqasyayê piştî sazûna Komara Sovyeta Sosyalîst dest pê dikin. Kurdên herêmê di bin banê ve komarê de derfeta perwerdehî û lêkolînên li ser zimanê Kurdî dibînin. Hîn di salên 1930an de gelek lêkolînerên wekî Casimê Celîl, Emînê Evdal, Heciyê Cindî û hwd. Dest bi berhevkirina folklorê Kurdî dikin. Wek mînak Emînê Evdal û Heciyê Cindî di sala 1936an de bi navê Folklorê Kurmanca berhemeke heja çap dikin. Di berhemê de bi sedan kilam û destanên Kurdî ji devê dengbêjên herêmî hatine tomar kirin ku gelek kilamên Evdalê Zeynikê jî di nav de hene (Cindî û hwd. 2008: 539-549).

3. Guherîn û Texrîfat di Kilamên Dengbêjan de: Mînaka Ez gul im gula ber qefayê

Bi giştî çanda devkî, bi taybetî jî dengbêjî bîra civakî ya gelê Kurd e. Lewra heta dawîya sedsala 20an beşeke mezin ya gel jî derfetên xwendin û nivîsandinê bêpar maye. Ji ber vê yekê çanda Kurdan piranî çandê devkî ye. Ew ne kêmasiyek e lê belê belkî derî li hin guherîn û guhertinan vedike. Heger guhertina di kilaman de bi awayekî xwezahî û bi demê re wekî taybetiyeke çanda devkî pêk bê, şaxên berheman derdikevin holê. Lê belê heger guhertina di kilaman de bi zanetî û armanç û hestên nebaş pêk bê, ev yek dibe texrîfata (xerakirin) kilaman. Helbet em nikarin her guhertinê wekî texrîfat binirxînin. Yan na pêşketin û şaxvedan di berhemên devkî de pêk nayê. Di xebatên folklorê de tomar kirin û hilanîna (arşivkirin) berhemên devkî girîng e lê pirtûkxaneyên

rastîn ya wêjeya devkî ne arşiv in, bîra mirovan e (Honko, 2006:139). Heger em li gorî vê hişmendiyê tevbigerin guherîn û texrîfata di kilamên dengbêjiyê de dê baştir were fêhm kirin. Li aliyê din jî çend pirsên sereke mejiyê me dikojin: Guherîn di rewşeke xwezahî de pêk hatiye yan na? Xwezaya guherîna kilaman çawa ye? Gelo her guhertin wekî texrîfat dikare were nirxandin? Gelo her guhertin ne ji nû ve afirandinek e? Em dê armanca nivîskar ya rastî çawa fêhm bikin? Di guhertin û texrîfata li ser kilaman de bandora civakê û civata guhdaran çî ye?

Ji bo hewldana bersivdayîna van pirsên li jor em ê li ser mînaka kilama "Ez gul im, gula ber qefayê" rawestin. Ev kilam ji aliyê gelek dengbêjan ve hatiye gotin lê ji ber derfetên ve gotarê em ê tenê şîroveya sê dengbêjên navdar Reso, Şakiro û Huseyno binirxînin. Berî ku em dest bi lêkolîna kilamê bikin divê em kurtî van dengbêjan nas bikin.

Reso ji van dengbêjan yê herî kevin e. Di sala 1902an li mintîqa Qersê li gundê Kerîmbeylî hatiye dinyayê. Piştî bavê wî -Welo- mala xwe bar dike tîne Navçeya Erziromê Qereçobanê, gundê Gopalan. Malbata wî ji aliyê Erîvanê hatine Qersê û Erziromê. Ji ber vê jî gelek kes wî wekî Resoyê Gopalan, Resoyê Mihacir nas dikin (Dît, 2010). Reso, wekî gelek dengbêjên din, ji malbatek xizan e. Wî gelek salan şivantî û gavantî kiriye. Ji ber xizaniyê gelek caran cih guherandiye. Di piçûktiya xwe de ji Dengbêj Sîno, apê xwe Evdo û Gulê kilam guhdar kirine û şagirtiya wan kiriye. Di bandora Ferzê de maye. Nava wî û Ferzê de dostaniyeke xurt çêdibûye. Reso, di sala 1983an de li gundê Pagê yê Muşê vefat dike û li wir tê veşartin (Badikanli, 2020).

Ev kilamên ku îro em ji dengê Reso guhdar dikin, ji temenê 65an heta 81 saliya wî mane. Ango ji salên 1960î û pêve hatine tomar kirin û derdora 150-200 kilamî ne. Lewre beriya wê dîrokê li herêma Kurdan sêlik, teyîp û band (qasêt) tunebûne ango gelekî kême bûne.

Dengbêj Huseyno, 1936an de li gundê li gundê Orgînosê yê nêzikî Muşê hatiye dinyayê. Navê diya wî Husniye, yê bavê wî jî Şakirê Nîmet e. Li herêmê wekî Husênê Muşî, Husênê Orgînosî jî tê nasîn. Huseyno jî li ser şopa Evdalê Zeynikê dengbêjî kiriye û terz û uslûba wî domandiye. Huseyno, ji malbatek dengbêj e. Bavê wî, birayên wî û kurê wî (Cahido) jî dengbêj e (Yaş, 2016:156-157). Huseyno di sala 2001an de li gundê xwe, Orgînosê, jiyana xwe ji dest daye (Huseyno, 2020).

Dengbêj Şakiro, di sala 1936an de li Eleşgira Agiriyê hatiye dinyayê. Malbata wî ji wir bar dike û diçe gundê Cemalvêrdiyê yê Eyntabê (Dûtax). Li wir jî Dengbêj Bedîhê Kor hînî dengbêjiyê dibe. Bedîh jî şagirtê Evdalê Zeynikê bûye. Piştî malbat careke din bar dike, diçe Qereyaziya Erziromê. Di wê demê de Reso û Herzê nas dike. Ferzê pesnê wî dide. Nav û dengê Şakiro li herêmê belav dibe. Bi navê "Şakirê Mezin", "Kewê Ribat", "Şahê dengbêjan" tê nas kirin. Şakiro, sê caran zewicîye û ji her jinekê kurekî wî çêbûye. Şakiro temenê xwe -Elmanya jî di nav de- li Îzmîr, Stenbol, Edene, Muş, Erzirom û hwd. gelek deveran derbas kiriye. Di sala 1996an de li Îzmîrê jî ber nexweşîna penceşêrê jiyana xwe ji dest daye û li wir, li goristana Çamlıkule hatiye veşartin (Öztürk, 2014: 47-49).

Di vê xebatê de sê şaxên kilama "Ez gul im, gula ber qefayê" ji aliyê dirêjbûn, konteks (naverok), guherandin û texrîfatê ve hatine berawird kirin. Şaxa ku Reso gotiye ji aliyê Ömer

Güneş û İbrahim Şahin ve hatiye deşifrekirin (Güneş û Şahin, 2019: 236-237). Şaxa ku Şakiro gotiye dîsa ji aliyê her du lêkolîneran ve hatiye deşifrekirin (Güneş û Şahin, 2019: 274-275). Şaxa ku Huseyno dibêje digel her du lêkolînerên navborî ji aliyê me ve jî ji malpera înternetê hatiye guhdarîkirin û deşifrekirin.

Dirêjbûna Kilamê: Li gorî metnên li ber destê me, ji her sê dengbêjan yê ku kilamê herî dirêj dibêje Reso ye. Kilama wî ji 1479 tîpan pêk tê. Ya Şakiro 1415 tîpan û ya Huseyno jî ji 1050 tîpan pêk tê. Bi temenê xwe Reso 34 salan beriya Şakiro û Huseyno hatiye dinyayê. Ji vî aliyê ve hostayê her duyan e. Bi gumaneke mezin Reso, ev kilam afirandiye angoyî ji nav gel tomar kiriye.

Kontexsa Şaxa Reso: Di şaxa kilamê ya ku Reso dibêje de hesteke poşmaniyê serdest e. Dengbêj, gulê wekî sembolekê bi kar tîne û gilî û gazinên xwe ji felekê dike. Li gorî dengbêj, felekê bi xweşikahiyên dinyayê û bi hestên xortaniyê ew xapandiye. Bihar û payîz du sembolên sereke ne. Bihar, xortaniyê û payîz jî kalbûnê temsîl dike. Amadekariyên piştî mirinê û roja axretê wekî gulekê ne. Li gorî Reso, her kesî amadekariyên xwe kirine lê ew dereng maye. "Xelkê gulên xwe çirpandine lê gula wî li çiyayê bilind, li ber zinarekê asê maye. Histuyê xwe li ser sosinê de şax û mêl daye." Lê dîsa jî dengbêj hêviya xilasîyê wenda nake û terka "kewa gozel" nake heta roja mirinê. Di payîza emrê wî de feqîrî û belengaziyê terka wî nekiriye. Di dawiyê de lava ji Xwedê dike da ku alîkariya wî bike. Lewra "Ew jî gune ye, ew jî qûl û evdê Xwedê ye."

Kontexsa Şaxa Huseyno: Şaxa kilamê ya ku Huseyno dibêje wekî dubareyekê ye. Ji du bendan pêk tê û her du bend jî dubare dibin. Ji aliyê konteksê ve hinekî ji kilama Reso vediqete. Digel ku bi heman şêwe û rêzîkê dest pê dike Huseyno rast e rast, bi devê jinekê, dest bi nifiran dike. Nifir, wekî qalibekî kilamên evîniyê, li dê û bavê ne:

"Rebî belkî dê û bavê mi ji axê mi xêrê nebînin li dinyayê

Çawa mi nedabû xortekî di çax û benda mi ra, mi dil tê da

Le mi daye vî kotî şindokî heramî mêra..."

Mêr wisa kêrnehatiye ku xewa "Gul"ê di paşîla wî de nayê. Ji êvarê heta sibehê li xortê xelkê difikire. Huseyno, piştê dîsa bi devê mêran kilamê didomîne û dibêje:

"Ez dimirim îsal derd û kul û mereqê belekçava ji dilê mi demayê."

Heger ji ber hin sedemên ku em nizanin nîn be, em dikarin bibêjin ku Huseyno kilam bihistiye lê ji ber nekiriye. Tenê destpêk û meqamê kilamê ji ber kiriye.

Kontexsa Şaxa Şakiro: Bi qasî ku ji kilama Şakiro tê fêmkirin, wî kilama Reso gelek caran guhdar kiriye û piraniya wê jiber kiriye. Şakiro bi jiberkirinê nesekiniye û kirasê evînê jî li kilamê kiriye. Guhertina kilamê ji navê wê daye destpêkirin. Ji dêvîla peyva "zînêr de", peyva "qefayê" bi kar aniye. Piştê, gazin û nifiran li dê û bavê xwe dike. Lewra, ew bê dilê wê zewicandine û dane mîrekî ne li gorî wê. Şakiro, heyfa xwe li xwe tîne û evîna xwe dişibîne evînên efsanewî yên wekî Mem û Zînê, Hesên û Belqîzayê, Usiv û Zulêxayê. Lewra, wan jî heya mirinê dev ji evîna xwe bernedane.

Evîna wî wisa kûr e ku heta dinya ava be dê ji bîr neke û xweziya xwe bîne ziman. Li gorî Şakiro, sedema her tiştê nebaş "felek" e. Ji ber vê yekê jî dinya fanî ye û vala ye.

Lewra emrê ku çû êdî nazivire, bi şûnde nayê. Şakiro şîretan li guhdaran dike, dibêje "Bi gênciya xwe guven mebe". Ango, xortanî tiştêkî demî ye; divê mirov piştê xwe nede xortaniyê. Piştê vedigere û lava ji Xwedê dike ku ew gune ye, tu suc û tawana wî di vê evînê de tune ye, şahidê wî jî "Resûlê Ekrem" e. Evîn, karekî bêhemdî ye; dengbêj heta ku serê danîne qebra reş û tarî nikare terka wê bike.

Sedemên Guhertina Kilamê: Sedema yekemîn ya guhertina di kilamê de derfetên tunebûna nivîsê ye. Ango dengbêj ne xwende û nivîskar in. Yekane derfeta wan hêza jiberkirinê û deng e. Di çandên devkî de deng jî heybereke demî e; ji bo demeke kin li hewayê dimîne. Heta ku kîteya dawî ya peyvê tê gotin ya berî wê wenda dibe (Ong, 2010: 46-47). Ev pirsgirêk jî bo hemû berhemên çanda devkî derbasdar e.

- Hêza bîrê û bîranînê di dengbêjiyê de pêwistiya sereke ye. Lewra, mirov bi qasî ku were bîra wî dizane. Dengbêj tenê bi qasî ku dizane dikare kilamê bibêje. Di vir de pirsgirêke mezin derdikeve holê. Ew jî jibîrkirin e. Gelo dengbêj tam di kêliya ku kilamê dibêje de beşeke kilamê jiber bike dê çi bibe û divê çi bike? Di rewşê weha de dengbêj nikare kilamê nivîsê bihêle. Neçar e ku demeke din guhdaran aware (mijûl) bike. Ew yek, ji bo ku pejî li nav û dengê wî nekeve pêwîst e. Di rewşê weha de qalibên ku ji berê de hatine jiberkirin digihêjin hawara dengbêj. Em vê yekê di kilama "Ez gul im, gula ber qefayê" de jî dibînin:

"Xwedê bi dê û bavê mi ra qebl meke qe hilmede

lawikê cindî mal di gund da

minê tê dixwestin mi nedayê

girtim dame kotî miskînî nemedî heramî mêra" (Şakiro)

- Dema ku em li konteksê kilama ku Reso gotiye dinihêrin, ev beş li derveyî mijara kilamê dimîne. Em dikarin bêjin ku ev qalibê li jor, derfeta ramanê daye dengbêj heta ku dumahiya kilamê were bîra wî. Lewra Şakiro, piştî vî qalibê dîsa li ser şopa kilama ku Reso gotiye dimeşe.

- Atmosfêra civakî û civatê jî di dengbêjiyê de pir girîng e. Wekî ku tê zanîn, dika dengbêjan civatên zindî ne. Dengbêj li gorî atmosfêra civatê tev digere. Ew yek jî rê li şaxên nû yên kilaman vedike. Carinan civat û dengbêj ji aliyê demê tengzar in. Di rewşê weha de dengbêj mafê xwe yê "guhertin angoyî kinbirîna" kilamê bi kar tîne. Heger civat ji kesên ji aliyê ol û baweriyê ve nazik be, dengbêj jî neçare ku "otosansûr"ê bikar bîne. Dibe ku Huseyno ji ber van sedeman di dawîya her bendê de dibêje: "Cimaetê di bextê we de me li qisûra min nenêrin...."

- Derfetên teknîkî jî bandorê li ser dengbêj û kilamê dikin. Ev kilamên ku em îro guhdar dikin di bandan de hatine tomarkirin. Di navbera dengbêj û endamên civatê de têkilî û ragihandîneke zindî heye. Lê belê di dema tomarkirina deng ya li studyoyê de dengbêj bi tenê ye. Ev yek jî bandoreke neyînî li ser hestên dengbêj dike. Ji evîna kilamgotinê zêdetir xemên bazirganiyê derdikevin pêş. Li gorî daxwaza xwediyê şîretan muzîkê destwerdan li ser kilamê pêk tîne. Wek mînak, heger di kilamê de gotinên siyasî, dijxlaqî, dijî ol û baweriyê civatê, erotîk û hwd. hebin, ew beş an jî kilamê tene derxistin an jî tene guhertin. Li aliyê din, dengbêj xerîbê teknolojiyê ye. Di vî warî de perwerdehî nedîtiye û tecrûbeya wî jî gelekî kêmtir e. Ew yek jî bandoreke neyînî li ser dengbêj dike; taqet û morala dengbêj kêmtir dike; wî dike ecemiyê hunermendiya li stûdyoyan.

- Ziman û erdnîgariya ku kilam lê tê gotin jî girîng e. Her sê dengbêjên ku bûne mijara vê xebatê jî ji herêma Serhedê ne. Ji ber vê yekê jî devoka Kurmancî ya herêma Serhedê serdest e. Ziman, sivik û herikbar e. Kilam bi heyberên xwezahî yê herêmê xemilandî ye: Çiyayên bilind, berf, serma, ba, gul, sosin, şax, bihar, zinar û hwd. Ev yek jî him bala guhdaran dikişîne û him jî hêza jiberkirinê dide dengbêj. Peyvên wekî "qefa", "çirpandin", "ter û tezi" û hwd. di devoka Kurmancî ya herêmê de gelekî tene bikaranîn. Di peyva "zinêr" de em taybetmendiyê Kurdî, tewangê dibînin.

- Li aliyê din, em dizanin ku Şakiro bajarên Tirkîyê yê wekî Stenbol, Denîzli, İzmir û Edene jî di nav de li gelek bajaran niştecih bûye. Li wan deveran bi zimanê Tirkî û Erebi re hemhal bûye. Vê yekê jî bandor li ser metnê kilamê kiriye. Di metnê kilamê de peyvên Tirkî û Erebi bi cih bûne. Wek mînak: "boş" (vala), "genci" (ciwanî), "gêri" (paşve), "guven" (ewlehî-bawerî), "aqubet" (dawî-encam), "fanî" (pûç û vala) û hwd. Em vê bandorê di şaxa ku Reso û Huseyno gotiye de nabînin.

- Şakiro, wek şewazekê peyvên hemwate-nêzwate li pey hev rêz dike: "qul û evd", "nazivire-gêri nayê", "boş û fanî" û hwd.

4. Encam

Şaxvedan, di çanda devkî de rewşeke xwezayî ye. Lewra çanda devkî bi mirovan re dijî, ji nifşekî derbasî nifşê din dibe. Wekî têgeheke wêjeya devkî, şeweya kilam, çîrok, pêkenok û hwd. a ku kêma zêde ji eslê xwe veqetiyayî re şax tê gotin. Di navbera şaxên kilaman de gelek caran cûdatiyên mezin çêdibin. Helbet gelek sedemên vê yekê hene: dem, cih, çand, temen û hêza jiberkirinê ya kesê jêder, rewşa metnê kilamê (nivîskî an devkî), rewşa guhdaran (temen, bawerî, çand, meraq û hwd.), rewşa siyasî ya dem û herêma ku kilam lê tê gotin, dema ku ji kilamê re hatiye veqetandin û hwd.

Di çarçoveya van karîgeran de, di vê xebatê de kilama "Ez gul im, gula ber qefayê" ku ji aliyê Reso, Huseyno û Şakiro ve hatiye gotin hatiye berawirdkirin. Ji ber ku em nikarin pesend bikin bê ka ev kilam ji aliyê kê ve hatiye çêkirin, di vê xebatê de her kilamek wekî şaxeke hatiye pejirandin. Piştî berawirdkirinê hin encamên ku em gihastinê ev in:

- Kilama ji aliyê konteksê ve herî bi rêk û pêk ya Reso ye, piştê şaxa Huseyno tê.

- Di navbera şaxan de ji aliyê dirêjbûna metnê ve gelek cûdahî hene. Kilama herî kin ya Huseyno ye. Ji du bendan pêk tê. Her du bend jî hatine dubarekirin.

- Şakiro gelek tişt li naverokê zêde kirine û heta kirasê kilamên evîne li kilamê kiriye. Evîna Gulê, şibandîye evîna Mem û Zîn, Ûsiv û Zulêxayê û hwd.

- Huseyno, çarçoveya kilamê bi gazin û nifira li dê û bavê ya ji ber zewaca bêdil sînor kiriye.

- Reso û Huseyno di vegotina kilamê de hest û ramanên bawerîya civakê (Îslamê) li ber çavan ragirtine. Şakiro hinekî din "azad" tevgeriyaye.

- Di warê bikaranîna qalib û dubareyan de Şakiro dewlemend e. Wekî "qebra reş û tarî", "kavilê gund", "dîn û har kirime berdame dunyayê" û hwd. Lê Reso jî gelek qalib bi kar anîne: "ter û tezi", "sêzde û çardeh", "şax û mêl", "êş û elem",

"ter û tezi", "qebra germ û sar", par û pêrar", "sir û seqem" û hwd.

- Şakiro di kilamê de di bandora kilamên ku berê gotine de maye. Wekî ku sê çar kilaman sentezek amade kiribe dixûye.

- Her sê dengbêj jî ji aliyê aborî ve di rewşeke nebaş de jiyane. Ji bo debara jiyana xwe neçar mane ku ji şivantiyê heta bi gavantiyê û cotkariyê bi gelek karên din ve mijûl bibin. Girêdayî vê mijarê, her sê dengbêjan jî gelek caran cih û war guherandine. Vê yekê bandora xwe li ser kilaman jî kiriye. Di kilamê de gazinên ji feqiriyê jî cih digrin. Jiyan li "kavilê gundan" derbas dibe.

- Şakiro, ji naverokê bêtir giranî daye ser bikaranîna deng lê di şaxa ku Reso dibêje de xemên naverok û wateyê li pêş in.

- Di her sê şaxan de jî dubare (naqarat) hene. Ew jî jiberkirinê hêsan dike.

- Zimanê kilamê gelekî sivik û herikbar e. Bala guhdaran dikişîne û hêza jiberkirinê dide dengbêjan.

- Kilam xwezaya herêma Serhedê didin nîşandan. Berf, ba, çiya, zinar, bihar, gul û hwd.

- Di warê atmosfera kilamgotinê de motîvasyona dengbêjan baş e lê her sê şax jî di payîza emrê dengbêjan de bi amatorî hatine tomarkirin. Wek mînak, dema ku Şakiro kilamê dibêje, guhdarek dikeve navberê û dibêje, "Sax bî, şahê dengbêjan!" Ev yek jî rewşa pêkbirina hunera dengbêjiyê li ber çavan radixe.

- Dengbêj, carinan bikaranîna peyvên ji zimanên biyanî wekî awantajekê-destkeftinekê dibînin. Lewra bikaranîna peyvên nenas-xerîb, dengbêj di çavê gel de wekî "zana" didin nîşandan. Bandoreke derûnî li ser civakê dikin. Dibe ku ji ber van sedeman, dengbêj bi zanatî ew peyvên ji zimanên din di vê kilamê de bi kar anîbe.

Çavkanî

- Ağcakulu, A. (2012). Ortadoğu'da Kürtçe Radyo Yayınları: Erivan Radyosu Örneği (1955-1990). Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Aras, A. (2010). Kilama Kurdî û Dengbêjiya Serhedê. Kovara Bîr 7, 36-39.
- Aras, A. (2013). Şairê Kurda yê Efsaneyî Evdalê Zeynikê, Stenbol. Weşanên AKYAD.
- Badikanli, C. "Belgesela Dengbêj Reso", https://www.youtube.com/watch?v=AiR84j5L-mU&t=154s&ab_channel=CELILBADIKANLI 01.09.2020.
- Can, MC.,& Levendoğlu, NO. (2002). Geleneksel Türk Sanat Müziği Terminolojisinde Çok Kültürlü Unsurlar. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(3), 239-245.
- Cihanî, P. (2013). Şiroveya Mem û Zîna Ehmedê Xanî, Stenbol: Weş. Nûbihar.
- Cindî, H. & Evdal, E. (2008). Folkloru Kurmanca, Stenbol Weşanên Avesta.

- Çifçi, T. (2015). Di çarçoveya bîra civakî ya Kurdan de təkiliya bûyerên dîroka nêzik û kilamên dengbêjan. International Journal of Kurdish Studies (IJOKS), 2 (1).
- Çifçi, T. (2017). Kilam û Jin. Stenbol: Weşanên Nûbihar.
- Dît, N. (2010). Dengbêj geleneğinin son halkası: Reso. <https://dengbejler.wordpress.com/2016/11/24/dengbej-geleneğinin-sonu-ya-da-bu-geleneğinin-son-halkası-reso/>
- Güneş, Ö.& Şahin, İ. (2019). Antolojiya dengbêjan 1, Dengbêj Reso. Çapa 2. Stenbol: Weşanên Nûbihar.
- Güneş, Ö.& Şahin, İ. (2019). Antolojiya dengbêjan 2, Dengbêj Reso. Çapa 2. Stenbol: Weşanên Nûbihar.
- Honko, L. (2006). Ağıtlar: Yeniden yaratma, yapı ve tür problemleri. (İsmail Görkem, Çev.) Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 1 içinde. M. Öcal Oğuz vd. (Ed.) Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Dengbej Huseyno kimdir?
<https://www.bernamegeh.org/2019/11/29/dengbej-huseyno-kimdir/> 04.09.2020.
- Izady, MR. (2011). Kürtler, Bir El Kitabı. (Wer. Cemal Atilla) Stenbol: Weşanên Doz.
- Kevirbirî, S. (2009). Sedasala qêrînekê Karapetê Xaço. (Şerif Derince, Wergera ji Tirkî) Stenbol: Weşanên Do.
- Oncu, M. (2011). “Dengbêj û Dengbêjî”. Azad Zal (Ed.), Din av Antolojiya Dengbêjan 1 de. Stenbol: Weşanên Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê.
- Ong, WJ. (2010). Sözlü ve yazılı kültür. 2. Basım. İstanbul Metis Yayınları.
- Oremar, K. (2015). Dengê Azadiyê û Sembola Biratiyê Aram Tigran, Çapa 2. Diyarbekir: Weşanên Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê.
- Öztürk, S. (2014). Di tradîsyona dengbêjiya Kurdî de Şakiro (Jiyan û berhem), Zanîngeha Mardîn Artukluyê Enstîtuya Zimanên Zindî yê li Tirkiyeyê Şaxa Makezanista Ziman û Çanda Kurdî, Teza Lisansa Bilind, Mêrdîn.
- Shiloah, A. (2002). Kürt Müziği. Mehmet Bayrak (Ed.), Kürt Müziği: Dansları ve Şarkıları. Ankara: Özge Yayınları.
- Şenses, B. (2013). Investigation of Makam Correlation Between Turkish Art Music and Turkish Folk Music, Çankaya University The Graduate School of Natural and Applied Sciences Electronic And Communication Engineering. Master Thesis. Ankara.
- Yaş, Z. (2015). Şakarên Muzîka Kurdî 1 (1803-1930). Stenbol: Weşanên Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê.
- Yaş, Z. (2016). Şakarên muzîka Kurdî 2. (1931-2013), Stenbol: Weşanên Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê.

EK-1: Pêvek

Ez Gul im Gula dî Znêr da (Dengbêj Reso)

Lê lê Gulê rebenê eza li dunyayê gul im gelo gula di zinêr da
hey wayê ê hê hê hê...
lê ha wayê ha wayê

Xweda ezê gul im gula di zinêr da
 payîz e xelkê gulê xwe çirpandin
 gula mi ma li qeyayê mezin, çiyayê bilind
 hustûyê xwe xwar kiriye bi ser sosinê da şax û mêl da
 ez terka bejna çelengsiwarê xwe nakim
 heyânî bi destê mi bigirin gidîno mi daxin qebra germ û sar
 da
 were ser ruhê mi melekê mewtê Qasidê Şahê Merda
 felek mala te mîrat be emrê mi sêzde û çardeh bû
 te dilê mi li dunyayê gelek şa kir ez xapandim
 soniya emrê mi da eva çi êş û elem bû te li canê mi peyda
 kiriye
 te ji par û pêrar da

hey wayê ê hê hê hê...
 lê ha wayê ha wayê

Lê lê Gulê rebenê eza li dunyayê gelo gul im gulekî terr e
 tezi
 payîz e xelkê gulê xwe çirpandî
 gula mi ma li qeyayê ber bi çiyayê bilind
 li ber sur û seqemê hey Rebiyo maye rût û tazi
 felekê te du diranê mi xistî
 du tayê spî çena mi rakirî êdî tu ji mi çi dixwazî
 felek mala te mîrat be emrê mi sêzde û çardeh bû
 te dilê mi li dunyayê gelek şa kir
 eva çi êş û elem bû payîz da te li canê mi peyda kiriye
 ez li dû hevalê xwe mame stûxwar û feqîr e ewqa bi belengaz

hey wayê ê hê hê hê...
 lê ha wayê ha wayê

Xweda Rebiyo ezê li dunyayê gul im gula ber qefayê
 eza korê herdu çavê mi rijyayê
 rengê çelengsiwarê mi xirab bûye ji bihar da
 ez nizanîm gelo ji surê ji seqemê sê payê wî ji xerîbiyê
 sermayê
 felek bila ji îxbala mi ra belkî mala te mîrat be konê te li ser
 kona dayê
 emrê mi sêzde û çardeh bû
 te dilê mi li dunyayê gelek şa kir, te ez xapandim
 eva çi êş û elem bû payîz da te li canê mi peyda kiriye
 axiriya emrê mi da te ez dîn û har kirim berdame dunyayê

hey wayê ê hê hê hê...
 lê ha wayê ha wayê

Rebiyo li dunyayê ez gune me
 Xaliq li dunyayê ez gune me
 ya Rebî tu îmdat bikî
 ne ez jî qûl û evdê te me..

Ez Gul im Gula dî Zinêr da (Dengbêj Huseyno)

Lê lê heywayê hê hê...
 le dilberê ez ê gul im gula li ber qefayê
 wî payîz e rengê gula mi xirab e ji surê ji seqemê gelo ji
 sermayê
 Rebî ez bi qurban mi dî tavîkî berfê û yekî baranê ji pêra
 dayê
 Rebî belkî dê û bavê mi ji ahê mi xêrê nebînin li dunyayê

çawa mi nedabû xortekî di çax û benda mi ra
 le mi daye vî kotî şindokî heramî mêra
 cimaetê bi bextê we da me li qisûra mi menêrin
 ez ji êvarê hetanî sibê xewa mi di paşilê da nayê

hey wayê hê hê.. lê ha wayê...
 de ha wayê ha ha wayê
 bira wele derdê mi zaf e mereqê mi pir e
 ez dimirim îsal derd û kul û mereqê belekçava ji dilê mi
 dernayê

Lê lê dilber ez ê gul im gula li ber zinêr da hê hê ha wayê...
 le bihar e mi dî gulê di ser sosinê da şax û mêl da
 Rebî ez bi qurban mi dî tavîkî berfê û yekî baranê ji pêra lê
 da
 Rebî belkî dê û bavê mi ji ahê mi xêrê nebînin
 çawa mi nedabû xortekî di çax û benda mi ra
 ji heft salî vir da mi dil tê da
 le mi daye vî kotî şindokî heramî mêra
 cimaetê bi bextê we da me li qisûra mi menêrin
 ez ji êvarê hetanî sibê stûyê mi xwar e bi ser xortê xelqê da

hey wayê hê hê... lê ha wayê...
 de ha wayê ha ha wayê
 bira wele derdê mi zaf e mereqê mi pir e
 ez dimirim bi îsal ji derd û kul û mereqê belekçava ji dilê
 mi dernayê

Ez Gul im Gula dî Zinêr da (Dengbêj Şakiro)

Ê lê Gulê ezê gul im gula ber qefayê
 hey wayê hey wayê
 ê lê ez gul im gula ber qefayê
 Xwedê bi dê û bavê mi ra qebûl meke qe hilmede
 lawikê cindî mal di gund da
 mine tê dixwestin mi nedayê
 girtim dame kotî miskînî nemerdi heramî mêra
 xelkê gulê xwe çinîne
 gula mi malxirabo mabû li qeyayê asê
 çilmisiye sê pa ji surê ji sermayê
 te ez dîn û har dikirim berdame rû dunyayê
 hey wayê ha hayê..
 eman hey wayê hey wayê,
 berxê heya dunya xweş ava be ezê ji te ra bibêjim hey waê
 felek fanî ye boş dunya ye
 emrê ku çû nazivire bi şûn da gêrî nayê
 te ez dîn û har dikirim berdame rû dunyayê
 sebrê aqûbeta min û te va tu dêhna xwe bidê
 bû aqûbeta Mem û Zînê, Hesen û Belqîzayê
 sebrê Üsiv û Zulêxayê
 Rebî mi ji te ra nego ne ez gune me
 Xwedao ne ez gune me
 şahid Resûlê Ekrem be, rihmet ji te be
 di kaviliyê gunda da ez qûl û evdê te me

Ê lê Gulê rebenê ezê gul im gula di zinar da
 hey waê ha hayê ha hayê
 eman hey waê hey waê,
 gidî ez gul im gula di zinar da
 xelkê gulê xwe çinîne
 gula mi mabû li qeyayê asê
 li bêlanê bilind bi ser mi da sî û mêl û xwar da
 mi sond xwarî terka bejna zirav nadim
 heya serê mi nedin ber tawan û şidêdan

bi destê mi negirin mi daneyne qebra reş û tarî
qebra germ û sar da
zalimê te ez xapandim ji par û pêrar da
ê hey waê ha hayê
eman hey waê hey waê,
berxê heya dunya xweş ava be ezê ji te ra bibêjim heywaê
felek fanî ye boş dunya ye
bi gênciya xwe guven mebe

emre ku çû nazivire bi şûn da nayê
te ez dîn û har dikirim berdame rû dunyayê
aqûbeta min û te va bû aqûbeta Mem û Zînê,
Hesen û Belqîzayê sebrê Ûsiv û Zulêxayê
Rebî mi ji te ra nego ne ez gune me
Xwedao ne ez gune me
şahid Resûlê Ekrem be, rihmet ji te be
di kaviliyê gunda da ez qûl û evdê te me.